

Ako ďalej s prevenciou na Slovensku

MUDr. Peter Lipták

Slovenská spoločnosť všeobecného praktického lekárstva SLS

Dôraz na prevenciu znamená dôraz na rozvinutie primárnej zdravotníckej starostlivosti, ktorá šetrí zdroje a zlepšuje život ľudí. Na rozvinutie zdravotníckeho systému v Slovenskej republike, ktorý bude zameraný na prevenciu, sú potrebné zmeny v jeho organizácii a spôsobe financovania na intersektorálnej úrovni. Zodpovedné úlohy v čoraz väčšej miere musia plniť všeobecní lekári.

Prevencia a zdravotnícky systém

Podľa podkladov WHO už mierny pokles tlaku krvi, obezity, hladiny cholesterolu a užívania tabaku by viac ako o polovicu znížil incidenciu kardiovaskulárnych ochorení. Zmyslom zamerania zdravotníckeho systému na prevenciu je **zmena jeho orientácie – z doteraz zameraného prevažne na liečbu diagnóz na zdravotnícky systém orientovaný na prevenciu a na potreby ľudí**. Ľudia potrebujú znížiť chorobnosť, úmrtnosť a zlepšiť kvalitu života.

Podľa môjho názoru, ktorý som vyjadril aj v zásadných pripomienkach k materiálu Národný program prevencie ochorení srdca a ciev 2009 (obrázok 1), pre fungujúcu prevenciu nepotrebujeme veľa – postačovali by nasledovné zložky:

- **kompetentná primárna zdravotná starostlivosť (PZS)** – predovšetkým preto, lebo 100 % zdravých občanov navštevuje PZS, kde je **miesto výkonu preventívnych prehliadok** v populácii;
- **sieť diétoológov** naviazanú na PZS;
- **tréningové centrá** naviazané na PZS.

Ako na prevenciu v SR?

Zdravotnícky systém zameraný na prevenciu je zdravotnícky systém postavený na PZS. Ak má byť zdravotnícky systém zameraný na prevenciu, nevyhnutným krokom by mala byť **zmena intersektorálneho prerozdelenia ľudských aj finančných zdrojov v prospech PZS** a vybavenie PZS potrebnými kompetenciami.

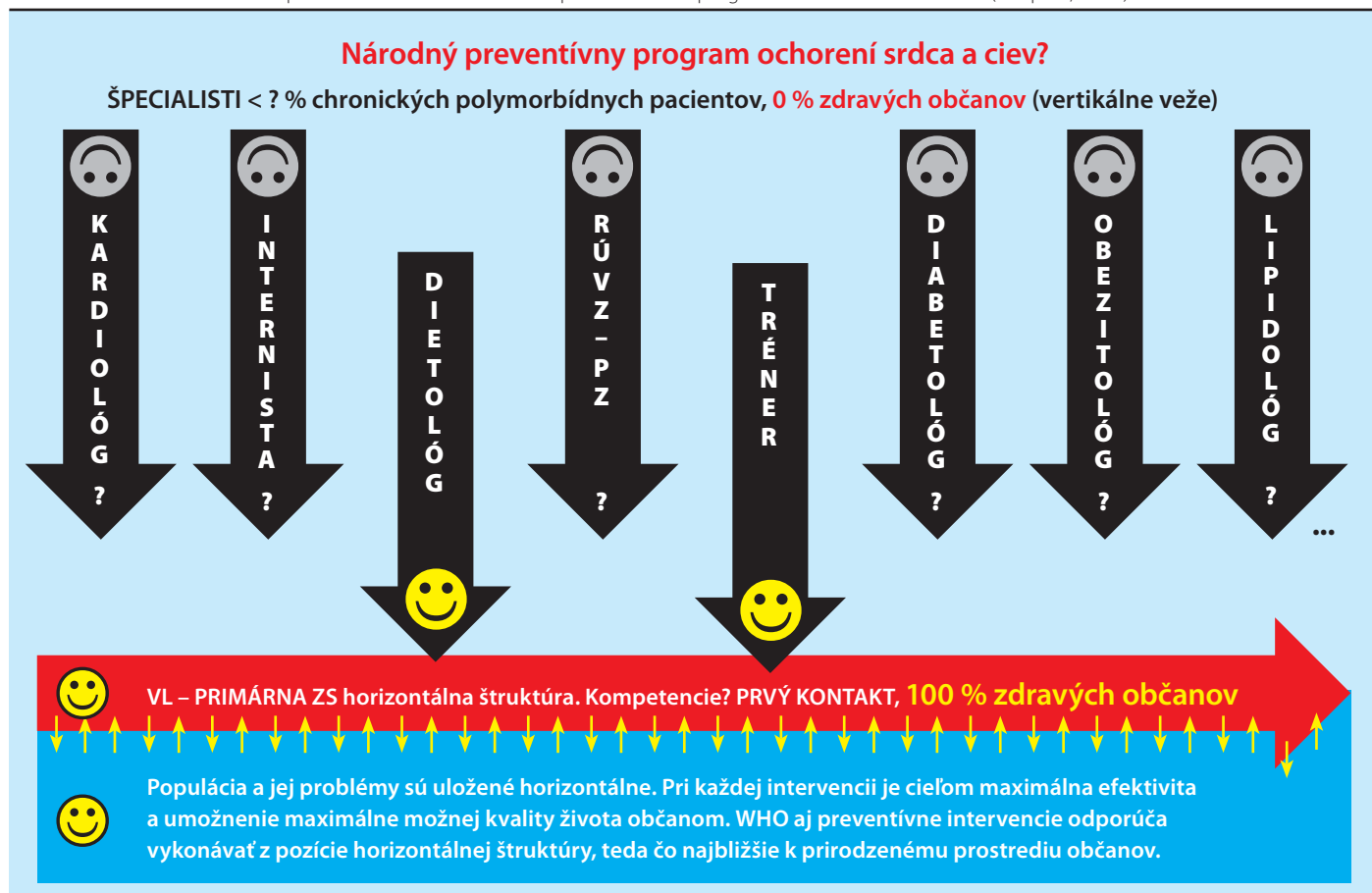
Via pract., 2009, 6 (9): 364–366

V načrtnutej schéme (obrázok 1) sa otvára veľký priestor pre **rozvinutie fungujúcej primárnej zdravotnej starostlivosti**. V zdravotníckom systéme by sa mala vytvoriť nová rovnováha (obrázok 2).

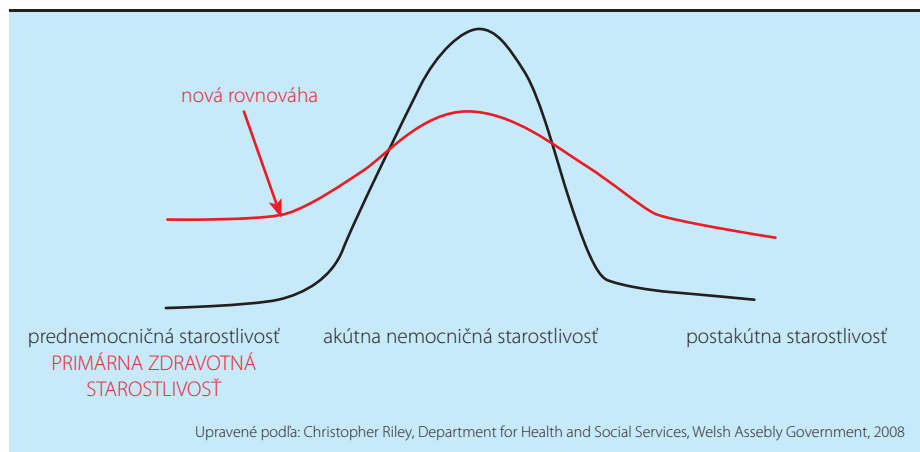
Manažment prevencie – zdravotné poisťovne

Veľmi dôležitú úlohu v **manažovaní preventívnych činností** by mohli plniť **zdravotné poisťovne**. Nemalo by to byť iba tak, ako je to dnes, formou „hrania sa na manažment“, ako je napríklad tzv. posielanie preventívnej pripomienky. Zdravotné poisťovne majú v rukách predovšetkým finančný manažment. Mali by ísť cestou zavedenia malusov a bonusov a upravovať výšku platieb poistného poistencom podľa

Obrázok 1. Možné rozvinutie prevencie v rámci Národného preventívneho programu ochorení srdca a ciev (P. Lipták, 2009).

Graf 2. Smerovanie zdravotníckeho systému k systému založenému na prevencii – nová rovnováha.

dohodnutých kritérií. Napríklad poistenec, ktorý nemá v databáze poisťovne vykázanú preventívnu prehliadku u všeobecného lekára jedenkrát za dva roky, by získal malus. Zdravotné poisťovne zatiaľ na škodu svojich poisťencov odmietajú spolupracovať s primárnou zdravotnou starostlivosťou aj v oblasti prevencie.

Zbytočné duplicity v prevencii

Riešiť by sa mali aj duplicity vedúce k plytvaniu disponibilnými zdrojmi, ktoré sa spájajú s činnosťou pracovnej zdravotníckej služby a preventívnych centier.

Na Slovensku existujú, ako dedičstvo nedávnej minulosti, anomálie, ako je deformovaná **pracovná zdravotná služba**, ktorá je organizovaná aj pre zamestnancov, ktorým nevyplýva z ich pracovného prostredia žiadne zvýšenie zdravotného rizika. Biznismeni z organizácií poskytujúcich túto tzv. pracovnú zdravotnú službu odčerpávajú nemalé disponibilné zdroje z primárnej zdravotnej starostlivosti – to znamená z oblasti, v ktorej sa realizuje zmysluplná prevencia. Veľkú škodu spôsobuje pracovná zdravotná služba svojimi zbytočnými prehliadkami aj na povedomí občanov o dôležitosti prevencie. Pracovná zdravotná služba svojimi nadbytočnými aktivitami devaluje povedomie občanov o dôležitosti systematickej preventívnej činnosti dostupnej u všeobecných lekárov v primárnej zdravotnej starostlivosti.

Podobne negatívny vplyv na úroveň prevencie na Slovensku majú aj aktivity rôznych **privátnych**

preventívnych centier, ktoré v záujme svojho biznisu mystifikujú občanov a realizujú u nich rôzne zbytočné vyšetrenia, ktoré nemajú z hľadiska efektivity na úroveň zdravia populácie žiadnu evidenciu.

Úlohy všeobecných lekárov

Všeobecní lekári majú v tejto zložitej situácii, ktorá je deformovaná predovšetkým snahami určitých biznis skupín odčerpať zdroje zo zdravotníctva do svojho privátneho zisku, veľmi dôležitú úlohu a nesú veľkú zodpovednosť za zdravie svojich pacientov. Nesmieme stratiť chuť a vôľu robiť svoju prácu dobre. Nesmieme stratiť chuť a vôľu neustále sa **vzdelávať, zdokonaľovať svoje vedomosti a zručnosti**. Odborná spoločnosť všeobecného praktického lekárstva sa usiluje zlepšiť a udržať úroveň našich odborných konferencií. Na to, aby sme dokázali presadiť pozitívne zmeny, či už vo financovaní alebo aj v ostatných oblastiach potrebných pre rozvoj primárnej starostlivosti, sa potrebujeme zjednotiť, dohodnúť sa na určitom spoločnom postupe. Nie sme vo svojom úsilí osamotení. Máme veľkú podporu WHO a našich zahraničných materských spoločností WONCA a EFPC (Európske fórum primárnej starostlivosti).

V propagácii prevencie sme urobili niekoľko krokov dopredu. Začínáme byť vnímaní verejnosťou ako **organizátori preventívnych aktivít**. Pripravujeme pre pacientov každoročne

Svetový deň zdravého trávenia 29. mája a na jeseň tohto roku sme sa prvýkrát zapojili 25. septembra do kampane **Svetový deň srdca**.

Tieto aktivity všeobecných lekárov dávajú zmysel národným preventívnym aktivitám, znamenajú **koordinovanú akciu siete 2300 ambulancií všeobecných lekárov pre dospelých (VLD)**. V našej sieti je každý občan, pretože každý občan má svojho všeobecného lekára. Až 100 % zdravých občanov chodí iba do našich ambulancií. V tomto je sila primárnej zdravotnej starostlivosti aj na Slovensku.

Systematickému prepracovaniu kvality zdravotnej starostlivosti aj v preventívnej oblasti sa veľmi podrobne venujeme v **Projekte zvyšovania kvality SSVPL SLS**, ako ste o tom boli už informovaní. Ďakujem všetkým, ktorí sa už zapojili. Zlepšovanie našej práce, či už v liečebnej alebo preventívnej činnosti, je naším spoločným projektom. Neváhajte prispieť svojimi pripomienkami a aktivitami tak, aby sa nám podarilo napriek prekážkam vybudovať na Slovensku zdravotnícky systém postavený na potrebách ľudí, to znamená systém postavený na rozvinutí primárnej zdravotnej starostlivosti.

Záver

Na záver uvediem povzbudzujúce slová prezidenta WONCA Europe – profesora všeobecného lekárstva zo Slovinska, Igora Švába, ktoré predniesol na záver nedávno skončenej konferencie WONCA Europe v Bazileji ako kľúčovú informáciu pre každého všeobecného lekára v Európe: „Všeobecný lekár používa vo svojej práci najzložitejší, najdrahší a najdokonalejší prístroj. Ľudské telo.“

Takže, kolegovia, nenechajme sa zneistiť, pracujme. Na kvalitné riešenie problémov svojich pacientov majú všeobecní lekári ten najlepší nástroj.

MUDr. Peter Lipták
prezident SSVPL SLS
lipp@box.sk

Viac informácií nájdete na

www.viapractiva.sk